

Naturen i Danmark

- skrevet af forskerne

Næsten 100 forskere i biologi, geologi og økologi investerer 10 årsværk

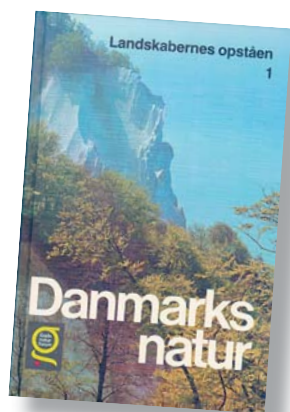
i at skrive storværket *Naturen i Danmark* på Gyldendal.

Hvorfor passer de ikke bare deres forskning og undervisning?

Af Kaj Sand-Jensen

■ Hver generation af danskere har behov for nationale værker om større emner, der samler den sidste nye viden op og fremstiller den med de forbedringer i fortællestil og illustrationer, der er udviklet med tiden. Sådan er det med Danmarks natur, oldtid og nyere historie og sådan er det med kulturelle emner om film, litteratur og billedkunst. Kun i et værk med sin egen generations stil og fokus kan man opnå den nødvendige indlevelen og fællesskabsfølelse over for nationens arvegods.

Det er da også baggrunden for, at næsten 100 danske forskere inden for især biologi og geologi tilsammen har brugt omkring 10 årsværk til at skrive værket om *Naturen i Danmark*. Vi skal nemlig næsten 40 år tilbage for at finde det foregående samlede værk på området, *Danmarks Natur*, der fra 1967 til 1974 udkom i 12 bind. Dengang var informationerne begrænsede, internettet endnu ikke opfundet, og der var

så chancen for at læse om alle blomsterne, dyrene og naturtyperne.

Da jeg begyndte at studere biologi i 1969, var *Danmarks Natur* den fælles reference for forståelse og diskussioner blandt alle seriøse studenter og lærere, også selv om teksten efter min smag var for beskrivende og lagde for lidt vægt på større sammenhænge. Værket solgte i 50 tusinde eksemplarer og det øgede massivt kendskabet til

Danmarks natur både i befolkningen og blandt studenterne i biologi og geologi.

Meget er forandret i løbet af de efterfølgende 40 år. Naturbilledet er ændret, nogle arter er gået frem og mange tilbage, naturen har fået mindre plads og spillerum og vi har gjort nye opdagelser. Vi kan nu meget bedre forstå samspillet mellem arterne, forklare de kræfter, der skabte landskaberne og udpege synderen bag nutidige naturodelæggelser.

Derfor har det længe været påkrævet at skabe det splinternye opdaterede værk, *Naturen i Danmark*, som nu kommer i fem bind om henholdsvis *Havet*, *Geologien*, *Det åbne land*, *Skoven* og *De ferske vande*. Det er den største formidlingsmæssige satsning på området i vores generation.

Et nyt fokus

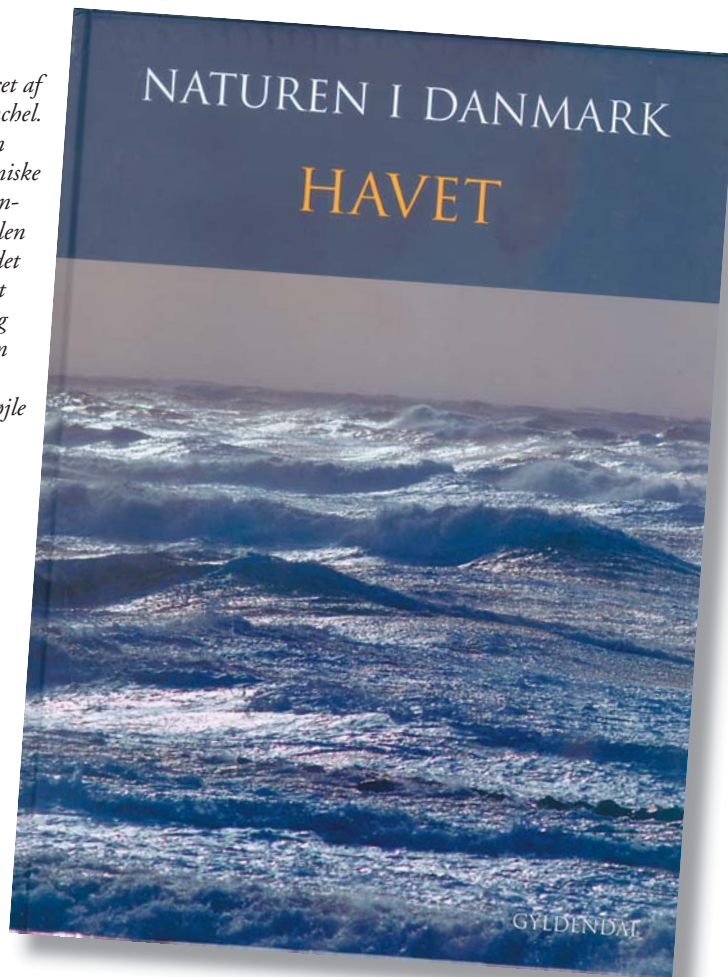
Med bogværket ønsker vi at fortælle det sidste nye om arternes biologi og forklare de økologi-

ske samspil indbyrdes mellem arterne og mellem arterne og miljøet. Tillige inddrages alle de måder, som mennesket påvirker naturen på. Indsigten dækker også de kræfter, der skabte den danske undergrund og landskaberne, så vi kan genkende fortiden i nutidslandskabet, når vi ser ned på Silkeborgsøerne fra toppen af Himmelbjerget eller står under Møns Klint og ser op på Kongestolen.

Den historiske dimension inddrager naturen på vores oldeforældres tid og sætter en ramme for, hvad vi har mistet og hvad vi realistisk kan stræbe efter i fremtiden. For Danmarks natur er efterhånden i overvejende grad blevet kultur, altså menneskeværk i større eller mindre grad. Heri ligger både mulighederne og forpligtelsen. Hvis vi vil, kan vi nemlig aktivt forbedre naturen og skabe bedre rammer for store oplevelser. Før 1920 skød vi alle ørne, ravne og svaner bort – nu kan vi glædes

Bind 1: "Havet" er redigeret af professor, dr.phil. Tom Fenichel. Her kan man bl.a. læse om havområdernes fysiske-kemiske forhold og om dyre- og plantelivet. Om livet i vandsøjlen og på havbunden – både det mikroskopiske og det meget store. Om havets betydning for Jordens stofkredsløb, om menneskets udnyttelse af havet og om forsøg på at tøjle havets kræfter.

Indbundet, 516 sider.
ISBN: 8702030268.
Gyldendal 2006.
Pris 699,- kr.
i subscription 599,-kr.

Om forfatteren

Kaj Sand-Jensen er hovedredaktør på værket: "Naturen i Danmark" og er professor ved Ferskvandsbiologisk Laboratorium, Københavns Universitet
Tlf.: 3532 1905
E-mail: KSandJensen@bi.ku.dk

over, at de er vendt tilbage. I 1960'erne afvandede Hedeselskabet Skjernås enge – nu kan lokale Skjernboere og skeptiske bønder glædes over økonomiske gevinster og stolt berette, at fiskene, fuglene og købestærke turister er vendt tilbage til de genoprettede enge.

Oplevelsen og spændingen ved at færdes i naturen og landskabet er den store følelsesmæssige drivkraft, som man må dyrke alene eller i selskab med andre med samme interesse for landskaber, fossiler, fugle, blomster, jagt, fiskeri eller fodture. Men selv om man selv må opsøge oplevelserne, kan man godt blive stimuleret til turen og skærpe sin opmærksomhed ved på forhånd at have læst om, hvordan de ytrer sig og hvor de bedst kan efterses.

Hvorfor have besværet?

Værkets skribenter er selvbevidste optimister. Selvbevidste, fordi vi mener, at mange års studier af emnet, gør os specielt

egnede til at fortælle om de vigtige sammenhænge i naturen, skelne mellem genialiteter og trivialiteter og fortælle, hvad der er reel ny viden og hvad der bare kan synes sådan, fordi man ikke ved bedre. Derfor vil vi ikke helt overlade emnet til professionelle skriverkarle.

Optimister er vi, fordi vi er indstillet på at ofre tid og kræfter på at formidle om natur og naturlige sammenhænge, selv om emnet i den grad har været nedprioriteret i skolen, på folkebibliotekerne og i medierne og det fortsat er umådelig svært at få plads og ørenlyd.

I sidste instans kan en sådan jætteinnsats kun blive en succes, hvis værket når et stort publikum. Skal det mål opfyldes, er omtale vigtig. Naturvidenskaberne har måttet erkende, at for dem kommer omtale ikke af sig selv, på trods af, at man har Gyldendal, Danmarks største forlag, i ryggen. Da første bind af værket, *Havet* udkom i maj, var fokus i stedet på en fuld-

stændig uinteressant og pinlig privat bog om Jens Otto Krag.

Så hvis I skulle være i tvivl, så er det forsat kulturpaverne, der helt og aldeles behersker mediernes bogsider og hvis indifferens man er oppe imod.

Svært er det og sikkerhed for succes findes ikke, men mit råd til andre i tilsvarende situation vil lyde: Dyrk dine netværk, opsøg lokale medier og tilbyd en god historie til alle interesserede. De bredt interesserede er snart alle sammen mænd over de halvtreds, der læste Danmarks Natur for 30-40 år siden, så en ny generation skal vindes for sagen.

Har vi monstro tabt de yngre generationer på gulvet? Er vi kommet for sent med opdateringen? Det må tiden vise. Brug festiviteten ved sådanne udgivelser til at byde de yngre generationer på vin, pindemadder og konkrete fortællinger – så må vi se, om de griber chancen for både at blive underholdt og klogere. ■

Naturen i Danmark (hovedredaktør Kaj Sand-Jensen), Gyldendal. "Havet" udkom i maj, "Geologien" udkommer i august, "Det åbne land", "Skoven" og "De ferske vande" følger. Værket forventes at være komplet i efteråret 2007.